

Kavringen

**FROGNER
HISTORIELAG**

*Nr. 98
Oktober 2020*

KAVRINGEN nr. 98 – Oktober 2020

Utgitt av

Frogner historielag

Tidemandstuen, Tidemands gate 44, 0260 Oslo

post@frognerhistorielag.no

ISSN 1892-1825

- Redaksjon:** Bjørn Stendahl (ansv. red.), Knut Are Tvedt,
Wenche Lie Giæver, Lasse Tømte
- Styret i Frogner historielag:**
- Leder: *Elisabeth Solem*
Grandeveien 3 C, 0286 Oslo
Tlf 22 43 70 28 – mobil 98 46 45 86
E-post: elisabeth.solem@getmail.no
- Nestleder: *Erik Collett*
Briskebyveien 86 B, 0259 Oslo
Tlf 90 52 44 84
E-post: erik.collett@gmail.com
- Sekretær: *Wenche Lie Giæver*
Hammerstads gate 23 E, 0363 Oslo
Tlf 95 07 50 43
E-post: wenche.giaver@gmail.com
- Regnskapsansvarlig/
medlemskontakt: *Georg Andreas Broch*
Harald Hårfagres gate 10 A, 0363 Oslo
Tlf 90 05 12 55
E-post: ga@broch.no
- Hjemmeside/facebook m.m.: *Lasse Tømte*
Løkkeveien 13 A, 0253 Oslo
Tlf 90 85 73 78
E-post: lasse_tømte@me.com
- Eva Kvandal*
Drammensveien 64, 0271 Oslo
Tlf 22 55 01 46 – mobil 90 17 33 30
E-post: evakvandal@yahoo.com
- Arrangementsansvarlig: *Sidsel Levin*
Eilert Sundts gate 23, 0259 Oslo
Tlf 22 44 69 44 – mobil 98 82 94 65
E-post: sid-lev@online.no
- Redaktør: *Bjørn Stendahl*
Hagegata 31, 0653 Oslo
Tlf 95 75 43 63
E-post: stendahl@munkedammen.no
- Vararepresentanter: *Truls Aslaksby*
Mosses vei 2, 1450 Nesoddtangen
Tlf 98 68 21 66
E-post: trulsaalak@gmail.com
- Wenche Mohr*
Gyldenløves gate 37, 0260 Oslo
Tlf 90 11 42 59
E-post: wenchemohr@gmail.com
- Frist for stoff til neste nummer: 15. januar.
- Annonser: Elisabeth Solem – tlf 98 46 45 86
E-post: elisabeth.solem@getmail.no
- Tekn. ass., korrektur m.m.: Astri Vannebo

Lederen har ordet

Det knytter seg stadig spenning om avvikling av kulturarrangementer i disse koronatider. Frogner historielag planlegger foredrag 27. oktober og vårt tradisjonelle førjulsmøte 24. november på Schafteflokken, godt innenfor nåværende koronatiltak. Etter jul møtes vi igjen på Schafteflokken med spennende foredragsholdere. Til våren håper vi mange vil møte frem på vandring i Vika, hvor vi kan se nye bygg vokse frem, ikke minst vårt nye Nasjonalmuseum, men også vandre i Ibsens og Bjørnsons gater. Vika har huset mange kjente kunstnere, spesielt på slutten av 1800-tallet. Sigrid Undset, Cora Sandel, Kitty Kielland og andre kjente kunstnere har hatt sitt hjem her. I juni vender vi tilbake til Thune og vandrer motsatt vei fra siste gang vi var her. Turen går oppover Madserud allé, med sine flotte villaer, og frem til Skøyenparken.

Vi håper alle at livet snart vender tilbake til det normale, og at vi kan møtes uten bekymring for smittevern osv. Styret i Frogner historielag følger nøye med, og får god informasjon fra Kulturdepartementet om regler for arrangementer. Og så har vi Kavringen, som kommer ut som normalt.

Vi håper selvfølgelig på medlemmenes fortsatt støtte til vår forening!

Elisabeth Solem

På forsiden

denne gang bringer vi enda et eksempel på vår bydel i en konstant endring, det er byggearbeider i Vika, på Filipstad, på Sommerro og mange steder på Majorstua. 12-trikken og 19-trikken har vært fraværende en stund, og busstrafikken har ikke hatt det lett. Men som regel betyr jo bygnings- og anleggsarbeider noe positivt, det skal jo være til det bedre. Forsiden prydes denne gang av Majorstukrysset; det har lenge sett kaotisk ut – men det må vel bli bra!? Foto september 2020: Bjørn Stendahl.

Fra møtelivet

Østre rygg – fra Grotten til Tjuvholmen

Værmeldingen var ikke den aller beste, men det var ikke så viktig, da Frogner historielag kunne invitere til en sommervandring 16. juni. En lang og tung vinter/vår med flere avlyste foredragskvelder, i tillegg til årsmøtet, var over – og gleden var tydelig da vi endelig igjen kunne møtes (med avstand riktignok) for å være med på en ny byvandring.

Vandringen skulle følge bydelens østre rygg gjennom Slottsparken fra Grotten til Tjuvholmen, og Bjørn og Truls var våre kunnskapsrike ciceroner.

Vi startet i parken ved Wergelands bolig, Grotten, rett inn fra Wergelandsveien. Bjørn åpnet med å fortelle om de mange løkkene som lå i området fra 1600-tallet og fremover. Løkkene tilhørte opprinnelig det store åpne området som ble kalt Bymarken, men som etter hvert ble kjøpt opp av borgerskapet. Løkkene på den nordlige delen av den kommende Slottsparken ble etter hvert slått sammen til tre: Solnerløkken, Rådmannsløkken og Grønnebergløkken. Alle ble etter hvert innkjøpt av Slottskommisjonen.

Henrik Wergeland kjøpte sin parsell i 1841 og tegnet selv huset, ett av Norges første sveitserhus, som ble reist ved hjelp av bygningsfolk faren skaffet fra Eidsvoll. Han flyttet inn 17. mai, 1841. Tomten lå den gangen langt utenfor byen. I 1924 ble huset gjort om til Statens æresbolig for kunstnere, og flere av våre største diktere og komponister har bodd der.

Slottsforvalterboligen (ved siden av) var opprinnelig et løkkehus, ombygd til bolig for slottsforvalter Uwe i 1848.

Da Slottskommisjonen kjøpte opp området, fulgte opparbeidelse av hage og park. At parken er så frodig og tilgjengelig i dag, skyldes mye dronning Sonjas innsats, og prinsesse Ingrid Alexandras skulpturpark fra 2016 er et fargerikt innslag, særlig morsomt for barn.

Vi var innom flere kjente skulpturer på vei gjennom parken: Gustav Vigelands statue av Camilla Collett, Kronprinsesse Märtha av Kirsten Kokkin, ved Dronningparken finner vi dronning Maud av Ada Madsen og på Abelhaugen i syd står Vigelands monument over Nils Henrik Abel.

Ved Brynjulf Bergslis statue av Karl Johan på terrassen foran slottet, fortalte Truls om Slottets historie. Grunnsteinen ble lagt i 1825. I Linstows første slottskast fra 1823 ble grunnarbeidene så kostbare at de slukte hele byggebudsjettet. Det fulgte en seks år lang anleggsstopp, så kom et nytt utkast på et redusert grunnplan, til gjengjeld med tre etasjer i stedet for to. Arkitektene Nebelong og Schirmer assisterte Linstow med interiørene, og slottet ble ferdigstilt for kong Oscar I i 1848.

På vei forbi Dronningparken, med røtter fra løkken Sommerro, kunne selv ikke de sommerlige løkkenavn Bellevue, Marielyst og Frederikslust, hjelpe mot de mørke skyene som dro seg sammen. På løkkene her var det tydeligvis mye liv og røre på slutten av 1800-tallet, med kunstutstillinger og marked, stjernekkert, og en kikkertpaviljong som ble flyttet dit fra Abelhaugen i 1894. Slottsgartneren fikk bolig på denne siden.

Vi skulle følge resten av bydelens østre rygg til Tjuvholmen, og gikk til Kronprinsens gate. Her hørte vi om Ruseløkkbakken, en gjødselskrent ovenfor Ruseløkken, og den gamle trehusbebyggelsen, kalt Røverstatene. De tre veiene, Algier, Tunis og Tripolis, ble sanert på 1880-tallet, og Algier ble til Kronprinsens gate, oppkalt etter kronprins Gustav. Historielaget hadde et flott møte i og om Victoria terrasse i fjor, så det ble en kort repetisjon om den. Vi passerte Oslo Sjømannsforening, Bios og Ingeniørenes hus (gamle dagers rebusmål: «tomt i pengenes bolig»), alle huset flere jazzklubber under og etter krigen.

Grunnet graving og stengte gater måtte vi avvike litt fra ruten, men kom ned til hjørnet av Ruseløkkveien / Cort Adelters gate. Under regntunge paraplyer hørte vi om Ruseløkk skole (trist endelikt), Ruseløkkbasarene og den gamle Vikaterrassen. Vi fikk også vite mye om områdets gamle og nye gatenavn, og de store omlegninger og utbygninger som har foregått i mer enn 150 år – og som i høy grad foregår fremdeles. Vi så Arbeiderboligen fra 1881 i Ruseløkkveien 60, tegnet av arkitekt Hjalmar Welhaven, og i nr. 59 var Bjørnstjerne Bjørnson byggherre og malermester Georg Nordraach arkitekt. Historiske navn.

Jernbaneskjæringen fra før 1872 gjennom Munkedammen er nå overdekket med park og moderne bebyggelse.

Det var mye spennende historie å høre om Tjuvholmen, som var et rettersted for tyver helt fra 1700-tallet. Men det siste strekket, til ytterste broen over den tidligere tørrdokken, burde vi unngått i en koronatid. Det klarnet opp, og det kokte av folk på Aker brygge og rundt oss der vi sto. Det ble litt trangt og folksomt for noen av oss, derfor vet ikke undertegnede hvor vandrerne avsluttet den flotte turen, men vinen var sikkert god – og vel fortjent.

Sidsel Levin

Vandring langs Frognerbekken

Tretti medlemmer møtte til vandring i strålende ettermiddagssol tirsdag 25. august. Våre trofaste guider, Truls Aslaksby og Bjørn Stendahl, startet turen ved NVE-bygget. I dag er det et flott basseng foran bygget, og med litt hjelp fra fantasien, kan vi si at Sognsvannsbekken og Majorstubekken møttes her. Majorstubekken kom fra Blindern og var for en strekning et skille mellom Oslo og Aker i årene 1878–1948.

Ved inngangen til Frognerparken gikk vi forbi det kjente landemerket, Frognerbadet, bygget i 1956 etter tegninger av arkitektene Rinnan & Tveten. Ved Frognerbadet kommer øvre dam til syne, og med de store løvtrærne som omkranser dammen, får man et inntrykk av en pastoral idyll fra en forgangen tid. På vei mot broen går vi over det som var en gammel husmannsplass på 1700-tallet, Tørtberg. Broen ble anlagt i forbindelse med jubileumsutstillingen i 1914, og ble etter hvert en del av Vigelandsanlegget. Vi fortsatte turen til neste dam og nedre bro. Her lå det flere møller og sager før i tiden.

Stien herfra ned til Drammensveien har gjennomgått en betydelig oppgradering de senere årene. Det er satt ut benker, og opparbeidet rasteplasser underveis. Skog og kratt er ryddet, vannet renset, og fisken kommet tilbake. Her er det også et rikt fugleliv. På vestsiden av dalen ser vi opp til Madserud allé og flere av de staselige villa-

Frognerbakkens nedre del er både vill og tam, fri og bevokst, vakker og pittoresk. Foto fra vandringsdagen ved Lasse Tømte.

ene, som ble oppført i begynnelsen av 1900-tallet. Madserud var en plass under Skøyen hovedgård, et herskabelig løkkeanlegg anlagt 1873–90. Madserudhjemmet kom i 1988.

På østsiden ser man rester av tyskerbrakker som lå langs Halvdan Svartes gate. Lengre ned kommer flere av villaene som tilhører det Engelske kvarter, tegnet av Harald Hals. Nederst i dalen åpner landskapet seg, og man ser moderne boligblokker i rød teglstein, tegnet av arkitektene Torp & Torp fra 1935, bygget på restene av løkken Fredriksberg.

Etter å ha krysset Drammensveien nær Thune, møter vi flere typiske funksigårder. Drammensveien 116 B, tegnet av Ragnar Nilsen, fikk Sundts premie i 1936. Rekkehusene i Drammensveien 110, utformet av arkitekt Nicolai Beer i 1932, har en tilhørende «hemmelig have» – som vi fikk gå gjennom.

Vel fremme ved Frognerkilen, valgte en gjeng å avslutte på en restaurant ved gamle Thunes mek.

Elisabeth Solem

Quislings ran

Det var en rystende historie som kom fram på historielagets møte, 15. september, hvor vi fikk en avsløring av livet til diktatoren Quisling og hans Maria. I «slottet Gimle» på Bygdøy levde de et liv i ekstrem luksus, med utsøkte middager, dyre viner og champagne, i et krigsherjet Norge med matmangel og rasjoneringskort. Men først og fremst var dette en fortelling om Quisling som en tyv i millionklassen. Quisling stjal dyre antikviteter fra Slottet, fra offentlige institusjoner, og fra jødiske familier som var deportert til den sikre død i Tyskland.

Da Bodil Stenseths bok «Quislings ran» kom for tre år siden (omtalt i Kavringen nr. 88), kunne hun som den første, nærmere 75 år etter krigen, dokumentere at bak Quislings luksusliv og det enorme forbruket på Gimle, lå en forbrytelse av dimensjoner. Det er overraskende at ingen har gått grundig inn i dette tidligere. Det er særlig dokumentasjonen om hvordan Quisling stjal fra jødiske familier, som gjør denne boken så viktig. Historien til en jødisk familie, som drev antikvitetshandel, ble trukket fram. Familien på tre, mor, far og en sønn som nettopp var fylt 16, ble deportert med DS Donau, og endte i gasskamrene i Auschwitz. Stenseth kan bevise at flere av familiens eiendeler ble fraktet til Gimle. Men denne ene familien var bare toppen av et isfjell. Quisling hadde under krigen carte blanche til å beslaglegge verdier, og han var en samler av antikviteter. Etter krigen kunne folk som hadde «mistet» eiendeler, komme for å hente dem tilbake, men ingen kom og spurte etter tingene sine. Kunne Quisling være så hensynsløs grådig fordi han visste at de deporterte jødene ikke ville komme tilbake? Vissheten om dette fyller en med forbauselse og forferdelse.

Bodil Stenseth fortalte også om de historiske epoker huset har vært gjennom, og alle ombyggingene. Blant annet fikk Quisling laget en liten balkong i tårnet på bygningen. Der var det plass til én person, og man kan se for seg at han kunne stå der og motta folks hyllest. Maria Quisling gikk helt amok når det gjaldt innredning. Hun utstyrte de 82 værelsene på Gimle med spesialbestilte gardiner, og fikk trukket om møblene i dyre stoffer, i stil med alle de vakre antikvitetene. Det store badet var i rosa og blå marmor, og det var ikke mindre enn elleve peiser. Maria og Vidkun likte å vise fram sin luksusbolig til journalister, og det ble tatt profesjonelle bilder av mange av rommene. Vi fikk under foredraget se flere av disse fotografiene.

I dag holder Holocaust-sentret til i den gedigne bygningen, og den heter nå Villa Grande.

Historielagets møte hadde denne gangen samlet rundt 25 medlemmer, som med dagens korona-situasjon fylte hele den store salen i andre etasje på Schaftefløkken.

Wenche Lie Giever

Kommende møter

Med forbehold om korona-restriksjoner, har vi lagt opp til følgende møter for resten av dette året og i første halvdel av det neste:

Oslo-arkitekturen nå til dags – maksimal mistilpansing?

Byens fasader er vårt alles felleseie, husfasadene taler til oss, deres utseender, farger og stilassosiasjoner påvirker oss. Vårt styrevarmedlem, kunsthistoriker Truls Aslaksby, og muligens noen andre, vil ta opp dette til behandling i historielagets møte på Schafteløkken *tirsdag 27. oktober kl. 19.00*.

Førjulsmøte

Vårt førjulsmøte finner sted på Schafteløkken *tirsdag 24. november, fra kl. 19.00*, med førjulsmat og underholdning. Forfatteren Even Saugstad vil fortelle om typer og personligheter fra sin siste bok om «Byoriginaler». Hvem husker ikke Luse-Frantz, Sving Deg, Homansbyens dronning, Advokat Hermansen og El Jucan? Og alle de andre? Kom og hør!

Som nevnt, blir det mat (og drikke), derfor en deltakeravgift på kr 400. Påmelding til Elisabeth Solem, elisabeth.solem@getmail.no eller hennes telefon 98 46 45 86, innen 15. november.

Frogner og Majorstuen gjennom 400 år

Vårt trofaste historielagsmedlem Finn Holden gir i oktober ut boken «Frogner og Majorstuen gjennom 400 år». Om denne rikholdige og spennende historien vil han foredra på vårsesongens første møte; velkommen til *Schafteløkken tirsdag 16. februar kl. 19.00*.

Årsmøtet 2021

finner sted *tirsdag 23. mars kl. 19.00 på Schafteløkken*. Vi anmoder alle om å betale sin kontingent på kr 300 for 2021 innen utgangen av februar. Styremedlemmene Elisabeth Solem og Erik Collett, og varmedlemmet Truls Aslaksby, alle valgt i 2019, står på valg i 2021. De øvrige (6 styremedlemmer og 1 varmedlem) ble i 2020 valgt for to år, dvs. til 2022. Valgkomitéen kan kontaktes; den består av Knut Are Tvedt, Jo Piene og Ellen Vollebæk, og deres innstilling vil stå i Kavringens februarnummer. Spesielle saker som ønskes behandlet, må være styret i hende senest 26. februar.

Etter det formelle årsmøtet vil Harald Herresthal fortelle fra sin interessante bok om «musikk i Oslo 1940–1945» (omtalt i Kavringen nr. 94). Velkommen!

Vandring i Vika

27. april vil vi vandre en tur i Vestre Vika, i fotsporene til Sigrid Undset, Cora Sandel, Bjørnstjerne Bjørnson og så mange andre som har satt sitt preg på strøket. Lasse Tømte og Bjørn Stendahl tar regien – men sikkert flere har noe å fortelle. Eksakt hvor

vi ender, får vi foreløpig holde hemmelig, men vi kan forsikre at det blir ikke langt fra kollektivtrafikkens holdeplasser. Frammøte på Solli plass, ved Churchill-statuen, *tirsdag 27. april kl. 18.00.*

Vandring på Skøyen

Vårens siste vandring, 1. juni, går i vår nabobydel, men ikke langt fra bydelsgrensen. Vårt styrevarmedlem, bykjenneren Truls Aslaksby, vil lede oss gjennom Madsrud og Jonsrud og inn i parken rundt Skøyen hovedgård. Frammøte ved gamle Thunes mek. verksted, Drammensveien 128, med tilliggende buss- og trikkeholdeplass, *tirsdag 1. juni kl. 18.00.*

Påminnelse om medlemskontingent

Til enkelte som ikke har betalt:

Kontingenten for 2020 er kr 300.

Frognør historielags bankkonto: 1607.57.61256.

Vennligst skriv navn med blokkbokstaver.

Rehabiliteringsprisen 2020

I fjor ble historielagets første *Rehabiliteringspris* utdelt. I samarbeid med bydelsadministrasjonen gikk den til den fint rehabiliterte bygningen i Josefines gate 30, tidligere kvinneklinikk, nå appartementshotell (se Kavringen nr. 94).

I år hadde vi seks gode kandidater: bygården Thomas Heftyes gate 47, Gartneriet på Bygdøy kongsgård, et gjenreisningshus fra Finnmark på Norsk Folkemuseum, Frogner kirke, Frogner kino og Josefines gate 14 i Homansbyen. I mai møttes juryen, bestående av Erik Collett, Truls Aslaksby, Eva Kvandal, Bjørn Stendahl og Brynhild Vestad, og ved avstemningen ble det en ganske overbevisende seier til den nylig rehabiliterte *Frogner kino*.

Frogner kino ble anlagt i 1926, utformet av arkitekt Lars Backer, med dekorasjoner av Axel Revold og Per Krohg. Backer skapte en sal som såkalt «atmosfærisk kino», der meningen var å gi publikum en illusjon av at man befant seg utendørs, under en stjernehimmel, hvor scenen og filmerretet var et gresk landskap mellom antikke søyler (Lasse Tømte, Kavringen nr. 96).

Men med mange ombygginger (1945–1990-tallet) var det gamle forsvunnet bak paneler og «moderniseringer». I 2003 vedtok bystyret å selge kinoen til private eien-

domsutviklere, som så for seg parkeringshus eller kjedebutikk i lokalene. I 2004 var kinoen lagt ned – men så var det heldigvis noen som våknet: Aktivisten Frank Ødegaard dannet to grupper, én for bevaring og én for alternativ bruk (se Kavringen nr. 35, 40 og 83). I 2005 ble lokalene regulert til spesialområde for bevaring. Vi drømte om et «Vestkantens kulturhus», og i januar i 2006 åpnet kinolokalet for firmaene The Chimney Pot og Arthaus, som drev med filmproduksjon og visning av «smale» (det vil si *gode*) filmer.

Men dette initiativet varte dessverre ikke veldig lenge. Igjen sto kinosalen tom. I 2016 var en ny gruppe i gang, stiftelsen «Frogner Kino Kulturhus», etter initiativ fra Casper Evensen. På tross av fruktbare møter i Rådhuset, skjedde det ingen ting før *Jan Vardøen*, restauranteier, filmprodusent m.m. (se intervju i Kavringen nr. 88) fikk kjøpe Frogner kino i 2017.

Etter to års grundig rehabilitering, der kinosalen er tilbakeført til slik den så ut i 1926, var det gjenåpning 26. oktober i fjor. Gamle ombygginger er fjernet, veggene er malt opp igjen til slik de opprinnelig var, og Per Krohgs relieffer på veggene er kommet

fram. Kinostolene er erstattet av kopier av de gamle. Vi er tilbake inne i Lars Backers illusjonistiske og atmosfæriske interiør. I denne prosessen har Jan Vardøen og hans kinosjef Tove Kampestuen jobbet tett med Fortidsminneforeningen, Byantikvaren og Norsk Kulturminnefond (opplysninger og sitater fra Wenche Lie Giæver).

Tildelingen av Rehabiliteringsprisen fant sted ved en trivelig seremoni i kinolokalet 7. september, der Elisabeth Solem, Erik Collett, Wenche Lie Giæver, Truls Aslaksby og Lasse Tømte framførte budskapet om årets vinner.

Bjørn Stendahl

Foto 7.9.2020: Wenche Mohr.

For 25 år siden

Kavringen har feiret 25-årsjubileum i år. Det første nummeret kom ut i april 1995. Ved å bla i gamle utgaver, kan vi bli litt imponert over så mange kloke og tidsbeskrivende artikler, artikler som gjerne fortjener å bli lest en gang til. Derfor har vi bestemt oss for å trykke 25 år gamle artikler i kommende utgaver. Både for å minnes og mimre, og ikke minst fordi de inneholder kunnskap som er verdt å fornye. Se artikkelen om «Poesi på Skillebekk» i forrige Kavringen (nr. 97, juni i år).

I dette nummeret gjengir vi en artikkel av Ragnvald Bing Lorentzen om «Containerhavn på Filipstad?» – der han lanserer helt andre planer enn containerhavn. Det er grunn til å mene at Ragnvald med dette brakte en spire om den utviklingen av Filipstad som nå er i gang.

Containerhavn på Filipstad?

Kavringen nr. 2 – september 1995.

Det er gått mer enn hundre år siden Bjørnson skrev sin roman «Det flager i byen og paa havnen». Den gangen var havnen en spennende del av bybildet; mangfoldig, overraskende, opplevelsesrik. Havnen var byens møte med verden – også i hovedstaden.

I våre dagers containerhavner er det ikke mye igjen av det eksotiske havneliv. Fra å være en berikelse for bymiljøet, er containerhavnen blitt en belastning.

Den moderne containerhavn er i virkeligheten en enorm trafikkmaskin, med en opphopning av trailere, jernbanevogner og ruvende heisekraner. Den trafikkstøy og de ulemper en slik havnevirksomhet medfører, har fått byplanleggerne og havneeksperter verden over til å plassere containerhavnene utenfor bykjernene, gjerne til industriområder der skadevirkningene vi å vis omgivelsene er mindre problematiske. Dette skjer i de fleste storbyer. Bare ikke i Oslo. Her går man inn for å plassere containerhavnen noen steinkast fra Oslo rådhus, med Akershus festning som pendant i havnebassenget, og med gamle, etablerte boligområder som nærmeste naboskap.

Filipstad har alltid vært havn, og skal fortsatt være det, blir det hevdet, selv om den Bjørnsonske idyll for lengst er avløst av stabler med containerkasser, jernbane-støy og forurensende trailere. Filipstad skal utbygges på Havnevesenets premisser, uten øye for helheten, for byen som en sammensatt og mangfoldig organisme. Ikke en gang en konsekvensanalyse er blitt utarbeidet, og det til tross for at plan- og bygningssloven krever slike analyser ved større utbygginger. Filipstad er ingen stor utbyggingssak i lovens forstand, påstår de utbyggingsivrige. Med et slikt argument har man sluppet unna å redegjøre for de konsekvenser på ulike områder som en slik havnevirksomhet vil medføre.

Om Østlandsområdets store containerhavn lokaliseres til Filipstad, går planene

ut på at havnen over tid skal vokse. Man forventer en økende trafikk, hvilket på sikt vil bety tydeligere utvidelser. Den omfattende utfylling av havnebassenget, som en våken miljøvernminister satte en stopper for, kan bli realisert på et ukjent tidspunkt i fremtiden.

På grunn av støybelastningen har bydelsoverlegen varslet at han vil kreve havnen nattestengt. Vil Havnevesenet finne seg i det? Tid er penger, og skipenes liggetid ved havn blir stadig minimalisert. Er lokaliseringen av containerhavn til Filipstad viktigere enn hensynet til beboerne i de omkringliggende områder? Sjølystveien og Oslo-tunnelen hører til landets mest belastede trafikkårer. Hva vil konsekvensen være om trailertrafikken til og fra en stor containerhavn kommer i tillegg? Køer og stillestående biler i tunnelen?

Sentrumsnære arealer for fremtidig byutvikling er mangelvare i de fleste storbyer. Filipstad er et slikt område som over tid kunne utvikles til formål som byen i sin helhet er tjent med. Hva den ikke er tjent med, er en containerhavn. Derfor bør Oslos myndigheter ta lærdom av hva man gjør i andre byer det er naturlig å sammenlikne vår hovedstad med: Flytt containerhavnen ut til områder der den gjør mindre skade og der havnen selv har naturlige vekstmuligheter over tid.

Det vil være til fordel for så vel byen som havnen.

Ragnvald Bing Lorentzen

Filipstadbrygga i dag. Her blir det boliger og opplevelser. Foto september 2020: Bjørn Stendahl.

Topp 29

Tekst og foto: Bjørn Stendahl

Vi rydder i gamle papirer av og til. Her om dagen dukket det opp en «Kartguide over arkitektur i Oslo-området», utgitt av bladet Arkitektnytt i 1976. Den inneholdt 152 utvalgte objekter, fra Tanum kirke i vest til Skjettenbyen i øst, fra Voksenåsen i nord til Ingierstrand i syd. Av disse lå 29 i vår bydel, og det var ikke verst, nesten 20 prosent.

Vi har derfor den glede av å presentere 29 arkitektoniske objekter i vår bydel, verdt fagfolkernes oppmerksomhet anno 1976, og her presentert i kronologisk orden:

Fra før 1900:

Frogner hovedgård fra ca. 1750, ombygd ca. 1800 og 1840.

Norsk folkemuseum, Museumsveien 10, Bygdøy.

Homansbyen, villaby 1858–1878, arkitekt G. A. Bull og andre.

Arkitektenes hus, Josefines gate 34, 1877, arkitekt N. S. D. Eckhoff.

1900–1927:

Enebolig, **Drammensveien 41**, 1908–09, arkitekt Ole Sverre, tildelt Sundts premie.

Enebolig, **Professor Dahls gate 46**, 1920, arkitekt Georg Eliassen, tildelt Sundts premie.

Enebolig, **Industrigata 21**, 1922, arkitekt Nicolai Beer, tildelt Sundts premie.

1928–1940:

Drammensveien 41, 1908–09, arkitekt Ole Sverre, tildelt Sundts premie.

Kunstnernes Hus, Wergelandsveien 17, 1930, arkitektene Blakstad & Munthe-Kaas, mottatt pris fra Houens Fond.

Ingeniørens hus, Kronprinsens gate 17, 1931, arkitektene Moestue & Schistad.

Boligblokker, **Professor Dahls gate 31–33**, 1931, arkitekt Frithjof Reppen.

Oslo Lysverker, Sommerrogata 1, 1932, arkitektene Bjercke & Eliassen, mottatt pris fra Houens Fond.

Dronningen, 1932, arkitektene Bjercke & Eliassen.

Heia, Bygdøy allé 91–103, Drammensveien 110, 1932–33, arkitekt Nicolai Beer.

Enebolig, **Kristinelundveien 25**, 1932, arkitekt Nicolai Beer, tildelt Sundts premie.

Boligblokk, **Drammensveien 116 B**, 1936, arkitekt Ragnar Nilsen, tildelt Sundts premie.

Bibelskolen, Staffeldts gate 4, 1934, arkitekt Ove Bang, mottatt pris fra Houens Fond, utvidelse ved arkitektene Nils Holter og Jan Bauck, 1970, tildelt Sundts premie.

Boligblokk, **Gabels gate 46**, 1936, arkitektene Ree & Buch, tildelt Sundts premie.

Boligblokk, **Vestheimgata 6**, 1937, arkitektene Ree & Buch, tildelt Sundts premie.

1945–1974:

Oslo Handelsgymnas, Parkveien 65, 1946, arkitektene Blakstad & Munthe-Kaas.

Enebolig, **Professor Dahls gate 46**, 1956, arkitekt Trond Eliassen.

Den amerikanske ambassade, Drammensveien 18, 1958, arkitekt Eero Saarinen.

Institutt for samfunnsforskning, Munthes gate 31, 1960, arkitektene Molle & Per Cappelen og Eliassen & Lambertz-Nilssen, tildelt Sundts premie.

Bilhuset, Filipstadveien 25, 1960, arkitekt Jarle Berg (revet 1986).

Norsk Sjøfartsmuseum, Bygdøyneis, 1960/1974, arkitektene Eliassen & Lambertz-Nilssen.

Norsk Hydro, Bygdøy allé 2, 1962, arkitekt Erling Viksjø.

Elkem-huset, Middelthuns gate 27, 1965, Erling Viksjø.

Kristelig gymnasium, Oscars gate 1 A, 1969, arkitekt Hans-Kjell Larsen.

Chateau Neuf / Det Norske Studentersamfund, Slemdalsveien 5–7, 1971, arkitektene Lund & Slaatto.

Menighetsfakultetet, Gydas vei 4, 1972, arkitekt Harald Hille.

Kunstnernes Hus, 1930, arkitektene Blakstad & Munthe-Kaas, med pris fra Houens Fond.

Tørrdokkjubilant på Aker

Tekst og foto: Bjørn Stendahl

I år er det 100 år siden Tørrdokka på Akers mek. verksted sto ferdig. – Tørrdokka – hvor er den? vil sikkert mange spørre i dag. Alle vet hvor Akers mek. lå, dagens Aker brygge, men det finnes jo ingen tørrdokk der!

Vi som hadde ting å gjøre på Akers mek., husker den godt. Tidlig på 1980-tallet spaserte vi fra Vestbanestasjonen over Tingvallakaia, der det lå noen lave lagerbygninger (med Opera Mobile og Vikateateret i korte stunder), passerte så de store verkstedbyggene, dieselmotorverkstedet og maskinhallen, et sentralt høyhus (med Vikateateret og Oslo Jazzhus 1984–85, revet ved sprenging i 1986), en utstikker til venstre med tilliggende stor flytedokk og et kaiformannskontor som var så forseggjort at det ble kalt «Smykkeskrinet» (Pipervika Arkitektkontor 1983–87).

Så kom vi til et åpent areal, krydret med stillaser og skinner, de siste forsvant ut i sjøen. Vi sto altså ved området for verkstedets beddinge, flere i bredden. Her var åstedet for utallige sjøsettinger og skipsdåp, med seremonier og musikk. Dette var en tørrlagt del av den gamle Rakkerbugten, der rakkerne, bødlenes medhjelpere, for cirka tre hundre år siden toet sine hender i det grunne vannet etter at de hadde assistert ved henrettelser på «Tyveholmen».

Tyveholmen var en utstikkende odde, siste del av den såkalte «østre rygg», der vi vandret 16. juni, fra Grotten, forbi Slottet, over Ruseløkkbakken ned til sjøen. Odden er ikke lenger særlig synlig som «odde». Men til og med 1800-tallet var den en klart utstikkende bergodde mellom Rakkerbugten og Filipstadbugten. I 1806 kom den tyske geologen Leopold von Buch dit, og oppdaget en for ham ukjent bergart, som han døpte «Rhombenporfyr» etter de rombeformede feltpatflekkene han så i denne lavasteinen. Etter hvert ble Tyveholmen et populært badested, og på 1840-tallet ble byens første offentlige damebad anlagt der. I 1874 ble det første offentlige sosialistmøte arrangert der ute.

Men Akers mek. (anlagt på Holmen i 1854) trengte etter hvert mer plass, og fra århundreskiftet begynte forhandlingene om kjøp av Tyveholmen. Det gikk nok bra, for i 1914 begynte man å sprengte ut for en gedigen tørrdokk i odden. Fjellmassene ble lempet over på sydvestsiden, og dannet der etter hvert en ekstra brygge, etter hvert kalt Tjuvholmutstikkeren. Den opprinnelige Tjuvholmen ble dermed enda mindre synlig. Nå gikk skipsverftet, beddingene, den nye tørrdokken og Tjuvholmutstikkeren i ett.

I 1920 sto tørrdokka ferdig. Den hadde en vannrett port ytterst, omtrent der hvor dagens gangbru går fra Stranden over til Tjuvholmutstikkeren. Innenfor den lukkede

porten ble vannet pumpet ut, og skipsbyggingen kunne foregå på det tørre. Når skipskroget så var ferdig (og vannrett), åpnet porten seg, havvannet fylte tørrdokka, og skipet kunne seile ut.

Det første skipet som ble bygget i tørrdokka i 1920, ble døpt «Bolette». Det hadde fantes et tidligere D/S Bolette, bygget for Fred Olsens rederi i 1910, men det ble senket av tyske torpedoer i 1917. Bolette (1829–1923) var mor til skipsrederen Thomas Fredrik Olsen (1857–1933), som på dette tidspunkt eide Akers mek., og det var ikke underlig at tørrdokkas første skip ble kalt D/S Bolette.

Omkring 1990 ble porten i tørrdokka fjernet, og den ble en småbåtkanal inn mot Bryggetorget. I 2005 fikk gatene på Tjuvholmutstikkeren navn, og etter vårt forslag ble gaten langs kanalen døpt *Bolette brygge*. Bolettes minne lever...

«Tørrdokka» i dag – ikke så tørr: Bolette brygge til venstre, Stranden 81–91 til høyre.

Til alle med e-post

For bedre og raskere kontakt med våre medlemmer
(særlig i disse unntakstider)

ønsker vi å få e-postadresser til den enkelte.

Sendes til post@frognhistorielag.no.

På forhånd takk!

Pøbelen herjer

– flere vestkantbutikker plyndret

- *Bad De om kredit, eller tog De varer uden videre?*
- *Neida, vi bad ikke om kredit! Jeg for min del tog en formkage.*
- *Hvor blev der af den da?*
- *Jeg kastede den i hovedet paa en dame i butiken!*
- *Hvad mente De med det?*
- *Det kan jeg ikke sige.*
- *Det kunde altsaa ikke være for at stille sulten De optraadte slig?*
- *Nei, det var vel ikke det!*

27. mai 1918 refererte Aftenposten fra en kuriøs rettssak der en viss Henry Gulbrandsen sto tiltalt for å ha deltatt i et angrep på Samsons bakeri i Frederik Stangs gate. Meningen hadde vært å be om å få handle på krita, men forespørselen hadde sporet av underveis, ifølge Aftenposten, som gjenga ovenstående ordveksling mellom lagmannen og herr Gulbrandsen.

Kakekastingen fant sted onsdag 6. mars 1918, og det var ikke bare hos Samson det ble kastet bakverk. Foranledningen var en mer eller mindre spontan, og i alle fall ulovlig, demonstrasjon på Youngstorget mot regjeringens forslag til våpenøvelser – dette var under første verdenskrig, og i Russland hadde bolsjevikene nettopp overtatt styringa. Demonstrasjonen var arrangert av Arbeidsløses forening, som ikke ble ansett som helt stuerein av arbeiderbevegelsen for øvrig.

Allerede før demonstrasjonen tok til, dro to hundre av de frammøtte demonstrantene vestover, under mottoet «Vi vil ha mat». Første stopp var Samson på Egertorget. Her ble kakefat kastet i gulvet, og en av ekspeditrisene fikk en større bløt-kake kastet i ansiktet.

Etter ruteknusing på Grand hotel og atskillig håndgemeng med politiet i Karl Johans gate, lot det hele til å roe seg ned i sentrum – men det var bare fordi gjengen hadde dratt vestover mot Frogner. Social-Demokraten kunne den 7. mars melde at «... en hel sværm av unge mennesker, ødeleggende og plyndrende, hjemsøkte flere butikker. De fordelte sig opover Bygdø Allé, Frognerveien, Elisenbergveien og Thomas Heftyes gate. Styrker på 10–20 trængte ind i flere bakerbutikker, konfektbutikker og cigarbutikker, rev ned fra diskene, ødela hvad de i en fart kunde komme til, tok ogsaa med sig litt av hvert, og fortsatte løpet, med politiet i hælene.»

I Bygdøy allé, ved Thomas Heftyes gate, ble to sigarforretninger plyndret. En av de butikkansatte besvimte, og måtte til legebehandling. I Kolstads kolonial i Magnus Bergs gate 3, på hjørnet ved Gimleveien, ble vinduene slått inn og vinflasker kastet ut på gata. Mange andre forretninger ble også plyndret og ødelagt.

«Butikstormerne besto bare av unge gutter», kunne Social-Demokraten melde. «De skrek ikke paa mat, men strøk, under latter og halloi, alt det de kunde komme over, i gulvet, eller tok hænderne fulde av kaker og strødde dem ut over gaten utenfor.» I Sohlmans forretning knuste de rutene og strødde sigarer og tobakk utover på

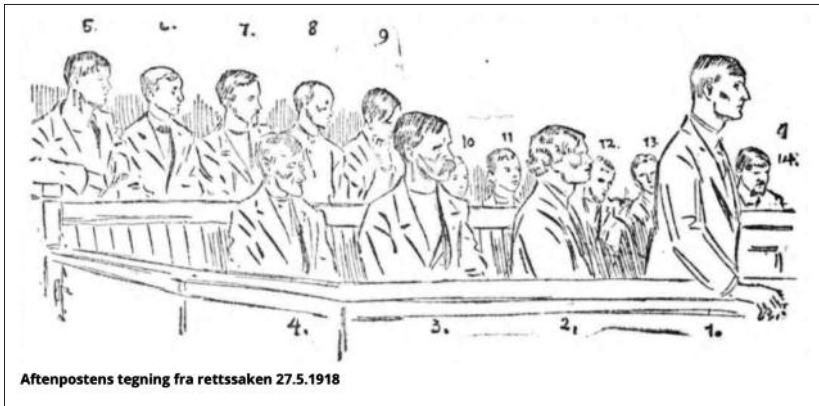
gaten. En butikk i Elisenbergveien, en vinforretning og en kolonial i Bygdøy allé ble også plyndret, i tillegg til sigarforretningen «Frisko».

Neste dag kunne Social-Demokraten – som ikke så med blide øyne på aksjoner av denne typen – melde at bare fire av demonstrantene var blitt arrestert. En av dem, svensken Gustav Leonard Sundin, erklærte seg som formann i Arbeidsløses forening, til tross for at han ikke var arbeidsløs, men jobbet som platearbeider. En annen svenske, Alfred Børjesson Palmquist, ble utpekt som anfører for en av bandene på vestkanten.

Hva slags dommer de fikk, har vi ikke funnet ut av.

Det er nokså fredelig på vestkanten nå...

Lasse Tømte

Gimleveien i 1910. På hjørnet av Magnus Bergs gate ble Kolstads kolonial plyndret i 1918.

Sloaps

Tekst og foto: Bjørn Stendahl

Et «sloap» – hva er det? Vi finner ikke ordet i noen norsk ordbok, og heller ikke i de engelske ordbøkene jeg har. Men arkitekter vet hva det betyr, iallfall de arkitektene som har studert i, eller kjenner noen som har studert i, England. «Sloap» uttales som det engelske «slope», altså en skråning. Men det betyr ikke det.

«Sloap» er en lett humoristisk forkortelse for «space left over after planning». Det vil si et areal som er blitt til overs etter en planleggingsprosess, mer eller mindre ubevisst. Det vil si et areal som egentlig ikke var ment å bli sånn.

Slike sloaps kan oppstå av så enkle grunner som at gater i to kvadraturer kan treffe hverandre på en uberegnet måte fordi de er planlagt etter gatenes forskjellige himmelretninger. Er Thomas Heftyes plass et sloap, fordi to kvadraturer møtes uten samme rettvinklethet, og dertil skjærer en Bygdøy allé gjennom lettere ukontrollert? Ja, den kan vel kalles det. Er Valkyrie plass et sloap fordi Bogstadveien skjærer til venstre bort fra den kvadraturen den var med på å skape på Sorgenfri? Tja ... plassen er jo såpass stor at den kunne ha vært bebygd – og da er det vel ingen «space left over».

Men i Bjørn Farmanns gate på Skillebekk har vi et godt eksempel. Kvadraturen på Skillebekk har litt andre himmelretninger enn Frederik Stangs gate, som kommer nordfra og allerede på 1930-tallet hadde kilt seg inn i Skillebekk etter egen retningsvilje. Drammensveien 70 C og Bjørn Farmanns gate 14–16 trakk seg pent tilbake, og etterlot et skjevt areal som ikke lot seg bebygge.

Et av de fineste eksempler på et sloap finner vi på Gimleøyden, ved sydenden av Sophus Lies gate. På 1890-tallet var det lagt en kvartalsregulering over høyden. Mogens Thorsens gate og dagens Cato Guldbergs vei skulle forlenges opp til Thomas Heftyes gate. Fra Bygdøy allé skulle to gater gå passe vinkelrett inn over høyden. Kvartalsreguleringen var så brutal at den gamle Gimleløkken (Gimle terrasse 1) havnet midt i et gatekryss, og skulle rives!

Langt syd på høyden kom allerede i 1890 en tømmervilla, Thomas Heftyes gate 7 (ved ingeniør Ernst Vaamund). I tomtegrensen mot øst ble det anlagt en mur, ført videre opp til Fritznerns gate 2 (bygget noe senere). Men muren ble underdanig lagt inntil den regulerte Sophus Lies gate (navn fra 1901).

Men så skjedde det noe spesielt: Ingeniøren Ernst Bjercknes (f. 1865) var konstituert reguleringssjef i Kristiania 1903–06. Han tok sterkt til motmæle mot strenge kvadraturer og derav rette gater. Han var inspirert av den østerrikske arkitekten Camillo Sitte (1843–1903), som kjempet for myke linjer og veier som svingte seg

Frederik Stangs gate kiler seg inn i Skillebekk ved Drammensveien 70 C og Bjørn Farmanns gate 14–16.

av Det Engelske Kvarter (Halvdan Svartes gate 8–30, 1911–14) ble han med på å utforme Halvdan Svartes og Ottar Birtings gater til mykt svingende ferdselsårer.

Samtidig grep han fatt i reguleringen av Gimlehøyden. Han fikk lagt om Sophus Lies gate til mykt svingende rundt den gamle Gimleløkken. Mogens Thorsens gate ble ikke forlenget som planlagt – og Gimleløkken var reddet. I stedet ble det anlagt en buet Gimle terrasse. Et fascinerende boligfelt oppsto, Sophus Lies gate 2–6, Gimle terrasse 2–8 og Fritznors gate 1–15, utformet av Hals 1912–15, og med felles bakha-ge, noe nytt for den tid.

Mellom den rette gråsteinsmuren langs Thomas Heftyes gate 7 og Fritznors gate 2 (sistnevnte oppført 1914) og den vakkert buete Sophus Lies gate ble det således dannet et tilfeldig, men godt beskrivende, «space left over after planning». Se neste side.

Mellom gråsteinsmuren til Thomas Heftyes gate 7 og Fritznors gate 2 og den omformete Sophus Lies gate – et godt eksempel på et «sloap».

Grasrotandel

Tipper du? Eller spiller på Lotto eller Joker?
Da er det mulig å registrere Frogner historielag som mottaker av grasrotandel.
Grasrotandelen sikrer at frivillig organisasjoner mottar støtte.
Registrer Frogner historielag, org.nr. 992 382 813.
Takk for støtten!

Lille Uranienborg – uante muligheter

Ved Harald Chr. Aartun

Det historiske kvartalet Lille Uranienborg er reddet. En dominerende syv etasjer stor høyblokk skulle bygges mellom de fredete sveitservillaene fra 1840 tallet mot Parkveien og det sjarmerende 1850-talls miljøet mot Hegdehaugsveien.

Knapt noe kvartal i Oslo kan vise til mengden av kulturhistoriske spor. Derfor har da også Byantikvar og Riksantikvar definert området av stor nasjonal verdi.

Kulturpersonligheter som skulle være med å forme «det nye Norge», var knyttet til kvartalet. Camilla Collett, Halfdan Kjerulf, Peter Quam og Roald Amundsen. Dessuten er U 11, Uranienborgveien 11 A, et kjent begrep da Studentersamfunnet hadde sine lokaler der, og det var hovedkvarteret for Mot Dag, den kommunistiske akademikerorganisasjonen som dominerte DNS i mellomkrigstiden.

Foto september 2020: Bjørn Stendahl.

Kvartalet er i dag omkranset av tunge kunst- og kulturinstitusjoner som Fritt Ord, Litteraturhuset, Lorry, Kunstnernes Hus og TBS Gallery, der skulptøren og maleren Tore Bjørn Skjølsvik nylig har flyttet inn og hevet Homansbyens kvaliteter.

Nå har Byantikvaren fått i oppdrag å lage en reguleringsplan for hele kvartalet. Hensikten er å ivareta kulturminneverdiene, balansere gammel og ny arkitektur og sikre eksisterende uteanlegg/grøntanlegg. I tillegg bør Byantikvaren og utbyggere tenke nøye gjennom hva kvartalet skal fylles med.

Her gis det mange muligheter til både bydelen og private. Og man kan rette blikket utover Norges grenser. Hva med et digitalt Sydpolsenter? Roald Amundsen hadde hele sin oppvekst i kvartalet og bodde endog i sveitervillaen mot Hegdehaugsveien da han gikk på Styrmannsskolen.

Det har vært et stort folkelig og lokal-politisk engasjement for å stoppe høyblokka. Viktig har også innspillene fra Fortidsminneforeningen, Frogner Bydelsutvalg, Homansbyen Vel og Allgrønn vært.

I 2001 fredet en kulturbevisst miljøvernminister, Siri Bjerke, Arbeiderpartiet, villabebyggelsen mot Parkveien og Litteraturhuset. Til stor glede for byens befolkning. Den gang som nå skulle det bygges høyblokker.

I dag, i 2020, har også kommunalminister Nikolai Astrup, Høyre, vært seg sitt ansvar bevisst.

Historielaget besøkte Lille Uranienborg i august 2018. Foto: Janne Boassen.

Gåten på Majorstuen

Ved Finn Holden

I de siste tiårene av 1800-tallet økte Kristianias befolkning sterkt, mer enn andre store byer i Europa. Over hele byen ble det bygd leiegårder for å skaffe husly til alle innvandrerne som kom til byen for å søke arbeid. Vi kaller husene fra denne perioden for «murbyen». Over hele Oslo innenfor grensene fra før 1948, ble det reist 3, 4 og 5 etasjers hus av kortreist murstein fra teglverkene på Bislett, og langs Akerselva og Alna. Mange av disse murgårdene står fremdeles. Mange vakre og fargerike hus fra denne tiden står i Bydel Frogner.

I boken «Frogner og Majorstuen gjennom 400 år» skriver jeg bl.a. om disse byggene. Ett av husene rommer en gåte som mange kjenner og en gåte som få vet om.. Jeg gjengir her fra boken avsnittet om det jeg kaller «gåten på Majorstuen»:

På hjørnet av Jacob Aalls gate og Ole Vigs gate ligger en leiegård som skjuler en gåte. Hjørnegården har et tårn med en utsiktsplass med et vakkert rekkverk med vimpler med initialene «CA» og «GP» og øverst årstallet 1899. Hvem var «CA» og «GP»? Arkitekten? Gårdeieren? Byggmesteren?

Hjørnegården har ifølge Kartverket adressen Ole Vigs gate 28. Men ifølge Kristiania Adressebok, årgangene fra 1900 til langt opp i 1920-årene, eksisterte ikke Ole Vigs gate 28. En ny gåte.

Men kartet viser at hjørnegården ikke bare ligger mellom Ole Vigs gate 26 og 30, den ligger også mellom Jacob Aalls gate 26 og 30. Og Jacob Aalls gate 28 står i Kristiania Adressebok for året 1902 og årene etter. I Adressebok for 1900 står huset «under indredning». En senere adressebok nevner ikke personene CA og GP.

Byggemeldingen ligger i Plan- og bygningsetaten. Den bør kunne gi informasjon om personene. Med meldingen fulgte to fine tegninger, én av tårnet og én detalj av fasaden, men uten arkitektens eller byggherrens navn.

Neste kilde er branntakstene i Byarkivet. Ved takseringen i 1899 stilte A. G. Pettersen opp som representant for eieren. Ved neste branntakst i 1903 møtte tømmermann A. G. Pettersen opp som husets eier. Da bør halve gåten være løst. «GP» er eieren, «CA» bør være arkitekten.

Ole Daniel Bruun har et arkitektregister i boken «Arkitektur i Oslo». Der står ett arkitektnavn som kan passe i perioden, Christen Andersen (1858–1925). Ifølge Bruun tegnet han en leiegård i Schweigaards gate i 1899. På Byarkivet fins alle originaldokumentene fra byggemeldingen fra 1899 for Jacob Aalls gate 28. Ett ark er undertegnet Chr. Andersen.

Gåten er trolig løst: «CA» står for arkitekten, Christen Andersen, «GP» står for byggherren, og senere eieren, A. G. Pettersen.

Endringen av navnet på gården skjedde 9. januar 2014. Da vedtok Plan- og bygningsetaten å endre bygningens navn til Ole Vigs gate 28. Ved byggearbeider på nabohuset, Valkyriegata 9, hadde man oppdaget at det var vanskelig å finne fram til riktige adresser inne i kvartalet. Derfor fikk begge husene nytt navn. Firmaene som holdt til i Jacob Aalls gate 28, protesterte, men anken ble avvist av fylkesmannen.

I parentes bemerket: Den lovbestemmelsen som forårsaket denne adresseendringen,

gjelder også for allefritidseiendommer. Hyttekommuner er i ferd med å gi alle hytter en vegadresse slik at sjåfører lett skal kunne finne fram.

Boken om Frogner og Majorstuen utkommer på Dreyers forlag i oktober 2020.

Foto s.25 og 26:
Øystein Sandsdalen.

Majorstuen eller Majorstua?

Undring – ved Bjørn Stendahl

Siden jeg flyttet til Majorstua i 1960 og deretter bodde eller jobbet der i lange perioder, har jeg alltid kalt strøket for *Majorstua* – med *a* til slutt. Og jeg har følelsen av at dette har jeg hatt til felles med de fleste. Men en ting er å *si* det, noe annet er å *skrive* det – det er jo forskjell på muntlig og skriftlig.

Jeg har undersøkt i trykte kilder. I Oslo byleksikon av 1966 skrives strøket *Majorstua*; i leksikonet av 1987 *Majorstuen* (mens skolen skrives *Majorstua*), i Statistisk årbok for Oslo 1980 konsekvent *Majorstua*. På kart jeg har, skrives det *Majorstuen* til og med 1938 og *Majorstua* 1945–1983. Av dette kan vi foreløpig slutte at det skriftlig var korrekt med *Majorstuen* til og med 1938, *Majorstua* derfra til 1983, og igjen *Majorstuen* fra ca. 1987 (byleksikonet).

Kan det være slik at *Majorstuen* ble et administrasjonsspråk i Rådhuset, der Høyre overtok styre og stell fra 1976, men at oppmålingsvesenet holdt seg til *Majorstua* til utpå 1980-tallet? I 1981 ble obligatorisk hunkjønnsbøyning opphevet i rettskrivningsreglene, det ble altså lov til å skrive *stuen*. Fra bydelsreformen i 1988 er det klart at den da aktuelle bydelen het *Uranienborg–Majorstuen*. Men i 1998 kunne vi lese i aviser at *Majorstua* postkontor ble ranet...

Det var naturlig å spørre leksikonredaktør Knut Are Tvedt om dette. Han forteller at det er mange og sterke meninger om ulike skrivemåter, og det er ikke alltid lett å vite hva som er riktig og når endringer ble vedtatt. For eksempel har stat og kommune ofte hatt ulik praksis, jfr. Sognsvatn stasjon (som den het fra 1934 til en gang på 1970-tallet) og Movatn stasjon (som stasjonen fortsatt heter), og værstasjonen som het Tryvasshøgda. På Smestad finnes det forskjellige veiskilt, der det står *Majorstuen* på ett og *Majorstua* på et annet. I det sentrale stedsnavnsregisteret er fortsatt *Majorstua* godtatt, selv om den korrekte skrivemåten ifølge kommunen er *Majorstuen*.

Bydelsutvalget vedtok i 2010 å endre gatenavn med *a*-endelser til *en*-endelser, men gateskiltene er ikke byttet ut. Den statlige politistasjonen byttet skilt navn fra *Majorstua* til *Majorstuen* for snau ti år siden, forteller Knut Are.

Navnet «Major Stuen» finnes på et kart allerede i 1797. Huset lå i Aker, og ble innlemmet i Christiania i 1878. Det er grunn til å tro at lokalbefolkningen, i samsvar med østlandske dialekter, kalte huset «Majorstua». Einar Gerhardsen var elev på stedets skole 1909–11, og skrev i sin erindringsbok konsekvent *Majorstua* skole. Men i vårt danskpåvirkete språk var det nok ikke lov til å skrive *stua* før i 1917, og selv da ble

det frarådet. Først i 1938 ble hunkjønn innført i rettskrivningen, og det ble greit å skrive *stua*. I 1942 innførte nazistene sammorskrettede rettskrivningsregler, og da ble det nok påkrevet å skrive *gata* og Majorstua, slik det står på en tysk Stadtplan fra

1945. Deretter var det *gata* i alle byens kart (det eldste jeg har, er fra 1951).

Majorstua skole skiftet ikke navn til Majorstuen før ute i vårt nye tusenår. Det er ikke lenge siden jeg så det sto «Majorstua skole 1908» på fasaden...

Covid-19 og Spanskesyken – Smitte og dødelighet i øst og vest

Ved Lasse Tømte

Det nye koronaviruset – som på fagspråket heter SARS-CoV-2 – skal først ha blitt brakt til Oslo med folk som kom hjem fra skiferie i Ischgl i Østerrike. Der hadde after-ski-kneipene vist seg som effektiv spredningsmark for smittestoffet. Det var i slutten av februar. Men til tross for at pandemien allerede da hadde begynt å gjøre seg faretruende gjeldende i flere europeiske land, la myndighetene i alpebyen løkk på saken så lenge det lot seg gjøre, og unnlot å sette i verk smitteverntiltak. Av hensyn til den lokale turistindustrien, ville de ikke bidra til at stedet fikk dårlig rykte. Denne strategien må sies å ha vært temmelig kontraproduktiv, for den førte til at Ischgl på kort tid ble langt bedre kjent som *episenter* enn byen noensinne hadde vært som ferie-

Det er stille i byen i disse korona-tider. Foto fra Karl Johans gate 17.3.2020: Lasse Tømte.

destinasjon. Den førte også til at vestkant-bydelene i Oslo kom til å rage høyt på den tidlige smittestatistikken i landet vårt. Allerede i månedsskiftet februar–mars kunne bydelene Frogner og Ullern notere seg for de første smitterekordene. Og hvorfor det? Jo, fordi folk som drar på skiferie i Alpene gjerne er blant de mer velsituerte av oss, og de velsituerte bor gjerne på vestkanten. Skituristene tok med seg viruset hjem med fly.

Den neste smittetoppen i hovedstaden fant sted en ukes tid senere. Ikke på vestkanten, denne gangen, men i østkantbydelen Søndre Nordstrand. Men hvorfor det, da? Hadde folk derfra også vært på skiferie i Ischgl?

Det kan selvfølgelig ikke utelukkes at noen av dem hadde vært det. Men den angivelige forklaringen skal likevel være at det var i denne bydelen drosjesjåførene som kjørte skituristene hjem fra flyplassen, bodde. Viruset ble overført fra passasjerer til sjåfører, som igjen tok det med seg til familiene sine på Holmlia.

For drøyt hundre år siden herjet Spanskesyken. Den er fortsatt en av de mest dødelige pandemiene vi kjenner til. Man regner med at hele 500 millioner mennesker ble smittet på verdensbasis. Totalt døde mellom 50 og 100 millioner av dem. Tallene er så enorme at de er vanskelige å forholde seg til, men om vi sammenligner med dødstallene for første og andre verdenskrig, ser vi at Spanskesyken står for det definitivt største mannefallet: 18 millioner mennesker omkom i første verdenskrig, og mellom 60 og 85 millioner i den andre. Det er dermed ingen tvil om at en enkelt pandemi står for langt flere dødsforfall enn de verste krigene som har hjemsoekt verden noensinne.

Den høye dødeligheten under Spanskesyken skyldtes ikke bare at viruset var svært smittosomt, men også at man manglet effektive legemidler. Selv i dag mangler man medikamentelle våpen mot virus. Viktig var det også at når sykdommen først begynte å bre seg blant soldatene i Europas skyttergraver, spredte den seg med eksplosiv hastighet. Soldatene levde i uker og måneder under håpløse hygieniske forhold, noe som ga gode spredningsforhold for viruset. Men krigen førte også til at den sivile befolkningen ble mer eksponert for smitte enn den ville ha blitt i fredstid, og mer sårbar for alvorlige sykdommer. Mange land slet med knapphet på en rekke varer, mye av infrastrukturen lå nede, og helsehjelp var ofte vanskelig tilgjengelig fordi så mange leger og sykepleiere var sendt i fronten.

I Norge var situasjonen en annen – vi var ikke involvert i krigen, og fikk beholde legene og sykepleierne våre. Likevel spredde sykdommen seg raskt her også. Man regner med at om lag halvparten av Norges befolkning ble smittet av influensaviruset, og av dem døde 15 000 som følge av lungebetennelse eller andre lungekomplikasjoner. Smitten kom trolig sjøveien, fra USA og Storbritannia, og Spanskesyken slo ut i tre bølger: sommerepidemien 1918, høstepidemien og vinterepidemien 1918–1919. Høstepidemien var den kraftigste. Det var flest menn som ble smittet, og primært menn mellom 20 og 40 år. Det forklares med at menn i arbeidsfør alder var i kontakt med flere mennesker, og dermed også med flere potensielle smittebærere. Men det var spesielt for Spanskesyken at så mange relativt unge mennesker døde av influensaen, folk i den aldersgruppen som ellers klarte seg best ved epidemiutbrudd.

En seig myte om Spanskesyken er at den var sosialt nøytral, og rammet rike og fattige med samme kraft. Datidens medier bidro sterkt til denne vrangforestilling-

en, ved stadig å påpeke at kongehus, verdensledere og eliter innen finans og kultur også ble rammet. Kong Alfonso XIII av Spania ble syk, Edvard Munch overlevde på hengende håret, og prins Erik av Sverige døde 29 år gammel.

Men et forskningsarbeid fra 2005 utført av samfunnsgeografen Svenn-Erik Mamelund viser at Spanskesyken rammet hardere i fattige områder enn i mer velstående. Mamelund brukte folketellinger i Oslo byarkiv for å sammenligne demografiske forhold på Frogner og Grønland under og etter epidemiens herjinger, og fant ut at epidemien førte til betydelig høyere dødelighet blant arbeiderklassen på Grønland enn blant middelklassen og borgerskapet på Frogner.

De to bydelene ble ikke tilfeldig valgt. Begge hadde i 1918 omtrent like store folketall. Samtidig var de to bydelene eksempler på det forskeren med ufrivillig morbiditet kaller et «lavdødelighetsområde» på beste vestkant og et «høydødelighetsområde» på fattigste østkant, forskjeller som hadde eksistert i hovedstaden siden 1880-tallet.

Ifølge analysene til Mamelund hadde arbeiderklassen 30 prosent høyere dødelighet enn middelklassen og borgerskapet. Årsakene blir anført å være forskjeller i ernæring og boligstandard, samt inntekt og utdanning.

Karantene og isolasjon har vært både velprøvde og vellykkede tiltak mot epidemier og pandemier i Europa i hundrevis av år, og i mangel av effektive vaksiner og medikamenter er dette fortsatt de viktigste tiltakene for å hindre smittespredning. Også under Spanskesyken ble skoler, teatre, kinoer og forsamlingslokaler stengt de fleste steder i landet – men ikke her i byen. Sunnhetskommisjonen i Kristiania mente nemlig at stenging av lokaler ikke ville ha noen som helst betydning i en storby. Smitten sprer seg over alt hvor mennesker møtes, mente de, enten det var i butikken,

Spanskesyken spredte seg via åpne møtesteder, som i butikker, her i det kommunale matutsalget på Grønland. Foto: Narve Skarpmoen / Oslo byarkiv.

på kontoret eller på gaten. De pekte også på at den første store epidemibølgen i 1918 slo til i sommerferien, da både skoler, arbeidsplasser og mange forlystelseslokaler var stengt.

Denne holdningen fikk kommisjonen selvsagt mye pepper for, og i slutten av oktober 1918 ga de etter for kravet, og gikk med på å stenge skolene i Kristiania i én uke.

Med andre ord var det så som så med smitteverntiltakene.

Det mest merkbare tiltaket mot Spanskesyke-viruset ser ut til å ha vært frislippet av sprit. Epidemien rammet under forbudstiden, da salg av alkohol var forbudt. Det var imidlertid mulig å få sprit på resept, ettersom brennevin var mye brukt som medisin, også mot influensa. Etter påtrykk fra legene ble det i en kort periode åpnet for utskrivning av en halv flaske konjakk, whisky eller akevitt til hver husstand i landet – og som mange vet, er sprit det beste som fins – som ikke hjelper... Utskrivningen av brennevin var spesielt populært i forbudstiden. Mange leger tjente store summer på svart betaling for å skrive ut brennevin.

Sånn er det ikke lenger. Men det finnes likhetstrekk mellom da og nå. Det er ikke få spalte metre avisene har skrevet om koronaviruset i løpet av de siste månedene. Også Spanskesyken ble behørig omtalt i pressen når det sto på, i årene 1918–1919, og ikke alltid i like saklige vendinger. Rykter, feilinformasjon og sensasjonelle overskrifter hørte til dagens orden. Som denne fra Morgenavisen: «Den spanske dødsepidemi gaar sin ubønhørlige gang over landet. Ingen menneskelig magt kan lenger stanse den.» I våre dager er nok saklighetsnivået høyere, men også i dag advarer noen mot at tiltakene mot viruset skaper en angst i befolkningen som er like farlig for folkehelsen som Covid-19. 18. november 1918 skrev dr. Ingvar Ustvedt i Morgenavisen at «Ophidselsen er kunstig pustet op ... av ansvarløse Skriblere.»

Kilder:

Tom Borza: Spanskesyken i Norge 1918–19. Tidsskrift for Norsk Lægeforening 2001.
Svenn-Erik Mamelund: Var spanskesyken i Kristiania en sosialt nøytral sykdom? Tidsskrift for Norsk Lægeforening 2005.

For hundre år siden var legene enige: Cognac hjelper... Bildekollasj fra Lofotposten / Oslo Bymuseum.

Første jazzband på Frogner

– for 100 år siden

Ved Bjørn Stendahl

På førjulsmøtet i fjor hørte vi om juleballet på Frogner skole i desember 1919, der ordet «jazz» ble brukt for første gang (i vår by, da). I protokollen til Gymnasiesamfundet sto det: «Dansen bød blandt andet på jazz fra et par. Disse to danset med alvorlig mine som om de gjorde sin høieste pligt, med hendene mot hinanden og tause blikke gled de ind i en negervriking.»

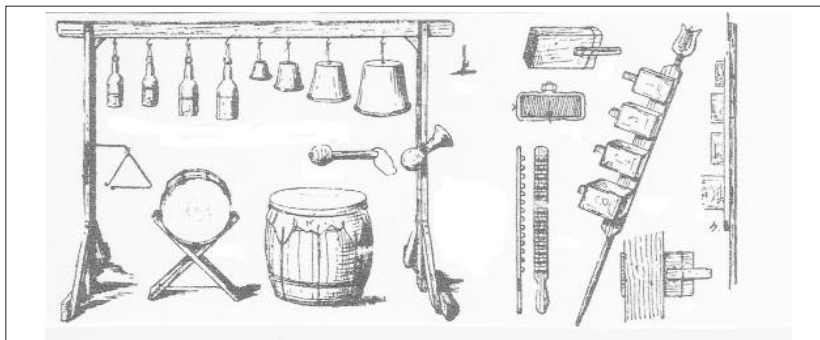
Men hva skjulte seg bak jazz-begrepet? Det var et moteord, som få egentlig visste hva betydde; det ble brukt om det meste som var nymotens, vilt og støyende – musikk eller ikke musikk. Musikerne på juleballet var en duo med fiolin og piano (pianisten het Mo). Vi har ingen bevis på at de virkelig spilte *jazz*.

Men på skolens juleball i 1920 spilte et 16 manns orkester. Sitat fra referatprotokollen: «Ved ankomsten til gymnastikksalen satt der i en av endene et jazzorkester. Musikerne bar alle brogetfarvede klædebon som straks satte en i stemning.»

Nå var musikkformen jazz blitt mer kjent, blant annet gjennom platene til det amerikanske «Original Dixieland Jazz Band». Det er grunn til å tro at «jazzorkesteret» på Frogners juleball var et *jazzband*, til tross for dominansen av mandoliner og skramleinstrumenter.

Av besetningsmedlemmene vet vi om Carl Herman Thrap-Meyer, dirigent, Amund Enger, piano, Ferdinand Aars og Jonas Myhre, mandoliner, Carl Høegh, mandolin og bonteillofon, Lauritz Ustvedt, mandolin og kastanjetter, Haakon Schønning, trommer, Anders Stang, vaskebrett, Robert Meinich, sandpapir, Johs Dammann, blikkboks, og August Thomle, kokosnøtter.

Ved å granske folketellingen, ser vi at disse var født 1901–1904, altså 16–19 år gamle, og de bodde i Frogner-strøket. Fire av dem fikk en plass i jazzhistorien, da de allerede i 1921 dannet kvartetten «Keep Smiling» (Carl Herman Thrap-Meyer, fiolin og xylofon, Amund Enger, piano, Carl Høegh, banjo, og Lauritz Ustvedt, trommer).

Nytt om Sommerro

«Frogners nye nabolagskvartal» er blitt presentert i en ny publikasjon fra utbyggerne Aspelin Ramm og Strawberry Brothers. Det dreier seg altså om den gamle Lysverktomta i Sommerrogata 1, der det i 2022 vil bli innviet 56 nye leiligheter og et stort hotell – og forhåpentlig et godt bevart Vestkantbad. Illustrasjon: LPO Arkitekter AS.

Nye snublesteiner

I år var det ti år siden de første snublesteinene ble lagt ned i Oslo, utenfor Ruth Maiers bopel i Dalsbergstien 3. Snublesteinene er et initiativ fra kunstneren Gunter Demnig, til minne om dem som ble drept av de nazistiske regimene under siste verdenskrig – les om dette i Kavringen nr. 67 (november 2012).

Etter hvert er det lagt ned mange snublesteiner i vår bydel. I høst kom det flere, 1. september i Welhavens gate 10, Sporveisgata 31, Vibes gate 26 A, Gardeveien 2 A og Hammerstads gate 23 A, 2. september i Holtegata 8, Eilert Sundts gate 20, Gyldenløves gate 13 og 18, Skovveien 15 og Oscars gate 61. Viktige minnesteiner for at vi ikke skal glemme...

BS

Snublestein legges ned utenfor Heinz Michels bopel i Eilert Sundts gate 20. Foto: Knut Are Tvedt.

Takk for innholdsrikt nummer

av Kavringen nr. 97. Blant artiklene var historien om pizza-etableringene på Frogner.

Jeg kan berette følgende om mitt første møte med Peppes på Frogner plass: I mine gymnasiedager på 60-tallet, hadde jeg en kveldsjobb i Lille Frogner allé. Vi var et par-tre gutter som alle kjente Mikkel Thommessen (nå for øvrig bosatt i Gyldenløves gate), som var bror av den ikke ukjente Henrik P. Thommessen, den første sjef for Den Norske Bokklubben.

Bokklubbens første lokaler var i kjelleren på en av de relativt moderne boligblokkene i Lille Frogner allé. Der var vi guttene en snau uke om kvelden, én gang i måneden, og pakket bøker før Månedens Bok skulle i posten til de mange tusen medlemmene. Alt var håndarbeid: Medlemsblad, giroblankett og bok skulle inn i en pappeske som så skulle forsegles. Ikke så veldig anstrengende arbeid, men slitsomt nok til at vi ved avlønning syntes vi fortjente en øl eller to og en pizza på Peppes ved Frogner plass. Det var mitt første møte med pizza.

I voksen alder er det blitt mange reiser til Italia, der det har vanket en og annen pizza. For ikke å snakke om pizzaene på vår «naborestaurant», Enoteca i Bygdøy allé. Så når Knut Are Tvedt i sin artikkel snakker om at vi i Norge spiser USA-inspirert pizza, med mer ost og tynnere bunn enn det som er vanlig i Italia, reagerte jeg. Norsk pizza domineres av tykkbunnete Grandiosas og andre varianter, og selv «italienske» restauranter i Norge serverer relativt tykkbunnete pizzaer. Med ett unntak som jeg vet om: Enoteca. Nå spiser vi ikke bare pizza når vi er i Italia, men de italienske pizzaene jeg har fått, er i alle fall tynnere enn de som de fleste nordmenn spiser.

Med hilsen Lars A. Knudsen, Thomas Heftyes gate.

Kavringen på nett

Historielagets blad er digitalisert
og finnes på Nasjonalbibliotekets hjemmeside
www.nb.no.

Gå inn på nettadressen og søk etter **Kavringen**,
og dere kan lese alle eldre nummer av bladet
(foreløpig t.o.m. nr. 76 – februar 2015).

Mer om dyr i Vika

For et par numre siden skrev vi om reven i Vika, som holdt til på byggeplassene i strøket. Nå begynner både Nasjonalmuseet og nye Ruseløkkka skole å bli ferdige, i hvert fall utvendig – Nasjonalmuseet har til og med fått en opparbeidet plen på oversiden – og reven er blitt borte for oss. Kanskje har han funnet seg en ny byggeplass å slå seg ned på?

Stakkaren later ikke til å trives altfor godt i naturlige omgivelser, men etter byggeiveren i Oslo å dømme, skulle han ha nok av steder å velge mellom. VIA-bygget i Ruseløkkveien skulle være en god kandidat, men der er det ingen som har sett ham. Terrorsikringen rundt Slottet har gjort store deler av Slottsparken om til en byggeplass, både mot Parkveien og mot Henrik Ibsens gate, så folk i Vika må gå lange omveier når de har tenkt seg opp til Lorry for å ta seg et glass.

Men vi håper ikke reven har slått seg til der, på byggeplassen i parken. Der ble det nemlig observert en hare tidligere i år, årvåkent fotografert av Sven Gjeruldsen ved Det kongelige hoff. Det raste en liten diskusjon på Slottets facebooksider om hvorvidt dyret var en hare eller en kanin, men ekspertene hevdet det måtte være en hare. Slottet melder ellers at de ikke har funnet noe hi ennå, så de antar derfor at haren bare var på kortvarig besøk.

Det tror vi hva vi vil om. Vi lærte jo på skolen at harer har «hus under hver busk». Det har Alf Prøysen sagt, så da må det jo være sant.

Vi kommer tilbake med mer om dyrene i området i et senere nummer. Tror vi.

Lasse Tømte

*Hare i Slottsparken.
Foto: Sven Gjeruldsen.*

Ny skole

Den nye skolen ruver i Vestre Vika. Her lå i 147 år den skolen som alle var så glad i, Ruseløkka skole, i 1871 en sammenslåing av gamle Pipervigen og Ruseløkken skoler. Pipervigen skole lå nede i Vika, ikke langt fra Vestbanestasjonen (som ble innviet ett år etter den nye skolen). Ruseløkken skole lå borte ved Pilestredet, i utkanten av den gamle Ruseløkken.

Den nye skolen, som skal stå ferdig i 2021, ser jo ganske annerledes ut enn den gamle. Kanskje det derfor gir en anledning til å gi skolen et nytt navn som passer bedre til beliggenheten? Kanskje Pipervika, Vestre Vika eller ganske enkelt Vika skole? Bare et privat forslag. Vika er jo et mye brukt navn på området...

Tekst og foto: Bjørn Stendahl, september 2020.

På streiftog med kamera

I disse koronatider kan vi oppleve mye rart. På våren ble det mindre kollektivtrafikk – de fleste ville kjøre privatbil. Under en fotovandring før juninummeret i år, tenkte jeg at jeg skulle hvile føttene mine med en kort busstur fra Frogner kirke til Olav Kyrres plass. Men i Bygdøy allé sto trafikken nesten stille. Bussen snek seg ut mellom privatbilene, men den beveget seg bare tre meter før den stoppet, ventet og beveget seg tre meter til, og slik fortsatte det i sniktempo nedover alléen. Nei, jeg har ikke tid til å sitte her; tenkte jeg, og ba sjåføren om å slippe meg ut på Thomas Heftyes plass. Så vandret jeg nedover, tok igjen tre meget saktegående busser på min vei, og var på Olav Kyrres plass lenge før bussen. Det vil si: Jeg var der lenge før alle bussene jeg hadde passert. Da kunne jeg ikke la være å se det humoristiske i trafikkavviklingen: På holdeplassen lyste det oppmuntrende at alle bussene kom nå!

Foto mai 2020: Bjørn Stendahl.

Quiz

Ved Knut Are Tvedt

Her er en ny runde med Oslo-quiz! Svarene står på side 43.

1. I år er det 150 år siden Bjørnstjerne Bjørnson flyttet inn i en løkkebygning i det som nå er vår bydel. Hvor var dette?
2. Hva heter helsebyråden?
3. Hvis du er på en Voi, Tier eller Libo, hva driver du med da?
4. Hva heter det private sykehuset som ligger i den bygningen vi i bydelen husker som Røde Kors klinikk?
5. Arkitekten Arnebergs mest kjente villa, Elsero, ligger i Arnstein Arnebergs vei. Hvor i byen er den?
6. Holmendammen er et kunstig vann som ble anlagt for hvilket formål?
7. Utenfor Utenriksdepartementet står en byste over Norges første utenriksminister. Hvem var det?
8. Og hvor går gaten som er oppkalt etter ham?
9. Ved valget i fjor ble Fremskrittspartiet bare byens åttende største parti. Men for 25 år siden, i 1995, gjorde partiet sitt beste lokalvalg. Hvor stor prosentandel stemmer fikk partiet da?
10. I toppserien for kvinner er det denne sesongen tre Oslo-lag. Hvilke?
11. Hvilke to Oslo-lag spiller denne sesongen i 1. divisjon herrer (OBOS-ligaen)?
12. I år er det 50 år siden en av de første italienske restaurantene åpnet i Oslo, i Kirkeveien 51. Hva het den?
13. Kirken i Pilestredet 69 feirer 100-årsjubileum i år. Hva heter den?
14. Hvor i byen er mange av gatene oppkalt etter steder på Østlandet, som Hedmarksgata, Nannestadgata, Skedsmogata og Hølandsgata?
15. I 1965 startet en legendarisk viseklubb, som først holdt til på Frisksport-restauranten i Arbeidergata. Både Lillebjørn Nilsen og Øystein Sunde debuterte her. Hva het klubben?

Hvor står vi?

– En liten nøtt denne gangen, helt i ytterkant av bydel Frogner, skrev Anne Louise og Anders C. Fougli. – Den relativt gamle bygdeveien tror vi er oppkalt etter plassen Hegdehaugen, og da er nok den andre gaten Welhavens gate, oppkalt etter dikteren og professoren Johan Sebastian Cammermeyer Welhaven (1807–1873). Begge gate-
ne er begunstiget med trikk i deler av gateløpene. Pleiehjemmet det refereres til, er nok skyld i at Welhavens gate opprinnelig het Asylgaten, oppkalt etter et privat bar-
nehjem, Pleiestiftelsen for Smaabørn, i Hegdehaugsveien nr. 3. Når vi ser mot nord-
øst i den gamle bygdeveien, ser vi at gaten går over i Stensberggaten, oppkalt i 1871
etter Stensbergløkken i bydel St. Hanshaugen.

Eva Hegdal kom med samme svaret, og skrev at «hvis svaret er rett, fikk jeg god
hjelp av teksten «I 1875 kom en av Christianias første hestesporveier i dikterens gate,
i dag går det fortsatt trikk der» og opplysningen om den gamle bygdeveien som går
over i et annet gatenavn, oppkalt etter en løkke utenfor vår bydel».

Takk til dere! Riktig løsning var *krysset Welhavens gate / Hegdehaugsveien*. Det kom flere riktige svar, og premien på tre Flax-lodd går denne gang til *Tom Danielsen*, Konglefaret 45 A, 1359 Eiksmarka. Gratulerer! – og her er en ny nøtt:

Vi står på en plass, der det stråler ut seks gater, med i alt tre navn. Én gate er oppkalt etter en halvøy, én etter en løkkeeiendom fra 1799 og én etter en rik mann. Plassen er omringet av 4–5 etasjers bygårder fra typisk 1890-tall, på sydsiden med mye frilagt gul tegl, på nordsiden mest helpussete versjoner. Plassen prydes av ett av arkitekt Kristofer Langes mer enn hundre år gamle trafotårn. Vi er omgitt av flere typer trær, bl.a. bjerk og ... nei, det sier jeg ikke – da blir det for lett...

Hvor står vi? Send svaret til Kavringen – med oppgitt navn og postadresse – gjerne på e-post rett til redaktøren (se e-postadresse side 2) – og vi sender en premie på tre Flax-lodd til én av dere.

Svar på quiz (fra side 41):

1. Nedre Munkedammen (Munkedamsveien 55).
2. Robert Steen.
3. Kjører el-sparkesykkel.
4. Aleris.
5. På Skøyen/Madserud, vest for Frognerparken.
6. Isskjæring.
7. Jørgen Løvland.
8. På Rodeløkka, nordover fra Christian Michelsens gate.
9. 20,2 %.
10. Vålerenga, Lyn og Røa.
11. Grorud og KFUM Oslo.
12. Valente's (Luigi Valente).
13. Oslo Vestre Frikirke.
14. Kampen.
15. Dolphins.

Svaret på spørsmål 13. Foto 2020: BS.

Huskeliste

Med forbehold om korona-restriksjoner:

Tirsdag 27. oktober:

Oslo-arkitekturen nå til dags – maksimal mistilpasning? Ved Truls Aslaksby – på Schafteløkken kl. 19.00.

Tirsdag 24. november:

Førjulsmøte med mat og drikke – og kåseri om byoriginaler ved Even Saugstad – på Schafteløkken kl. 19.00. Forhåndspåmelding til Elisabeth Solem innen 15. november.

Tirsdag 16. februar 2021:

Frogner og Majorstuen gjennom 400 år – kåseri ved Finn Holden – på Schafteløkken kl. 19.00.

Tirsdag 23. mars:

Årsmøte på Schafteløkken kl. 19.00 – og Harald Herresthal vil deretter fortelle fra sin bok om «musikk i Oslo 1940–1945».

Tirsdag 27. april:

Vandring i Vika – fra Solli plass til nedre regioner... Frammøte ved Churchill-statuen kl. 18.00.

Tirsdag 1. juni:

Vandring på Skøyen – fra Thune kl. 18.00 over Madserud og Jonsrud til Skøyen-parken.

For detaljer om våre arrangementer: *se side 8–9.*

Bli medlem av historielaget

– eller til deg som selvsagt er medlem: Verv et medlem!

Medlem blir man ved ganske enkelt å sende kr 300 til Frogner historielag, Tidemands gate 44, 0260 Oslo, bankgirokonto nr. 1607 57 61256. Husk å skrive fullt navn og adresse og merke meldingen *Kontingent*. Historielagets e-postadresse er post@frognerhistorielag.no.

RETURADRESSE: Frogner historielag, Tidemands gate 44, 0260 Oslo.